

der har foranlediget det, og en saadan Be-
 tragtning har i ældre Tid ogsaa havt Indfly-
 delse paa den Behandling, Jøderne ellers have
 nydt her i Landet. Det seer man af en Pla-
 cat, hvorefter Jøderne ikke maatte have Smel-
 tedigler hos sig, men Saadant hører nu Alt-
 sammen til det, der er ophævet deels ved en
 Mængde forudgaaende Anordninger i en mod
 Jøderne mindre fjendtlig Aand, som man kan
 regne lige fra det sidste Decennium af forrige
 Aarhundrede, og omsider fuldstændigt ved Frd.
 af 29de Marts 1814. Ved Siden af saadanne
 Indskrænkninger havde Jøderne ogsaa mang-
 foldige Forrettigheder; de stode saaledes i mange
 Tilfælde under deres egne Love, de havde de-
 res egne Arvelove, deres egen Skifteret her i Kjø-
 benhavn o. s. v. I lang Tid blev Jødernes
 Myndighed ikke bedømt efter Landets Love,
 men efter de jødiske Love. Ligesom det saale-
 des tydeligt viser sig i selve Loven, at de Ind-
 skrænkninger, der hvilede paa Jøderne, ikke
 vare byggede paa Iver for at holde over Lan-
 dets Religion, men paa mange andre Hensyn,
 saaledes viser det sig paa mangfoldige andre
 Maader, at det har ligget i den almindelige
 Bevidsthed. Naar man saaledes vil eftersee
 Registrene over de tvende Hoved-Samlinger af
 Anordninger og Rescripter, seer man, at alle
 Anordninger og collegiale Bestemmelser om Jøder
 ere opførte under een Rubrik: „Jøder“; under
 Rubriken „Religionen“ findes de derimod ikke, og
 der henvises heller ikke fra Rubriken om Reli-
 gion til Rubriken om Jøderne, saa lidet som
 fra denne til hiin; de ansees som to hinanden
 ganske uvedkommende Ting. Dette har ogsaa
 viist sig paa mangfoldige andre Maader. Det
 er vistnok de Fleste i Thinget bekjendt, —
 Somme af os meget levende bekjendt — hvor-
 ledes der i vor Tid har reist sig en meget le-
 vende Bevægelse imod Jøderne. Den begyndte
 først her i Landet i 1813 gjennem Literatu-
 ren; det var den heftigste literaire Bevægelse,
 der i mange Aar havde været her i Danmark.
 Der blev da skreven en stor Masse Skrifter,
 der gik ud paa, at Jøderne, som fordærvelige
 for Landet, maatte holdes ude, eller idetmindste
 i høj Grad indskrænktes. Jeg skal blot, da
 jeg erindrer nogle af de Mænd, som stode i
 Spidsen for denne Bevægelse, nævne nogle

af dem, for at vise, hvor lidet det var Mænd,
 som levedes af religiøs Fanatisme. Den, der aab-
 nede Striden, var den berømte Digter Th. Thaa-
 rup, der oversatte et tydsk Skrift af Buchholtz,
 hvori der søgtes bevist, at Jøderne paa Grund
 af deres suverene nationale Tankemaade ikke
 burde være Borgere i nogen christelig Stat,
 og dette Skrift ledsagede han med en Fortale,
 hvori han udtalte sig over Jødernes Forhold
 her i Landet, og den store Skadelighed, som
 de efter hans Mening havde. En anden højt
 betydende Forfatter, som traadte frem, var
 Christian Bartholin, forhen kongelig Confessi-
 onarius, der som bekjendt var en højt liberal
 Theolog, men som ved denne Leilighed skrev
 med stor Heflighed mod Jøderne, fordi han
 antog dem for skadelige for Landet. Den, som
 man næst efter ham erindrer sig som den meest
 navnkundige af de Forfattere, der traadte frem
 mod Jøderne, var Digteren Thomas Christof-
 fer Bruun, der angreb Jøderne paa den hef-
 tigste Maade, men der var vistnok ikke nogen,
 der var mere langt fra overdreven christelig
 Iver end han. (Munterhed) De Mænd, som
 paa den Tid vilde have Lovene og især Re-
 gjeringens Forholdsregler mod Jøderne stær-
 pede, vare saaledes ikke deri ledede af nogen
 religiøs Retning; tværtimod var der blandt
 dem, der toge sig af Jøderne, flere, hvis Ret-
 ning vistnok var mere christelig end i det
 mindste Nøgles af dem, som saa skarpt forfulgte
 dem. Den Jødefejde, som reiste sig paa en
 haandgribelig Maade i Aaret 1819, havde
 heller ikke det Ringeste med Religionen at
 skaffe. Det var for det meste den ensfoldige
 Mening, at det var Jøderne, som havde for-
 dærvet vort Pengevæsen, der, ledsaget af Næ-
 ringsnid, gav Anledning til denne Bevægelse.
 Det var iøvrigt i hiin Periode Regjeringen, som
 tog sig af Jøderne, hvilket ogsaa blev erkjendt af
 dem; hvorefter mangfoldige Andre selv meget op-
 lysste Folk forfulgte Jøderne og vare forbittede
 mod Regjeringen, fordi den tog sig for meget
 af dem. Siden have Forholdene forandret sig,
 saa at man endog har meent, at Regjeringen
 ikke tog sig nok af Jøderne. Et andet Phæ-
 nomen, som træder imellem den literaire Jøde-
 fejde i 1813 og den haandgribelige Jødefejde
 i 1819, er Norges Grundlov, hvorved det